

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

תוכן עניינים

- א. הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה ולא מקשינן הכאה לקללה
2.....
- ב. בגר תושב שהרג גר תושב כאן בגר תושב שהרג ישראל
2.....
- ג. באומר מותר ... שאני אומר אומר מותר קרוב למזיד הוא
3.....
- ד. הסומא אינו גולה
5.....
- ה. השונא אינו גולה
5.....
- ו. להיכן גולין לערי מקלט
6.....
- ז. לשלש שבעבר הירדן ולשלש שבארץ כנען ... עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל לא
היו שלש שבעבר הירדן קולטות
6.....
- ח. ומכוונות להן דרכים מזו לזו שנאמר תכין לך הדרך ושלשת וגו'
7.....
- ט. ומוסרין להן שני ת"ח שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו
8.....
- י. ... בתחלה אחד שונג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט ... מי שנתחייב גלות מחזירין אותו
למקומו שנאמר והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו וגו'.
8.....
- יא. שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען
9.....
- יב. ושלשת שיהו משולשין שיהא מדרום לחברון כמחברון לשכם ומחברון לשכם כמשכם
לקדש ומשכם לקדש כמקדש לצפון
9.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

דף ט.

א. הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה ולא מקשינן הכאה לקללה

התבאר במסכת כתובות דף לב: ובסנהדרין דף פה: שאסור¹ לאדם שיכה את חברו, ואם הכהו עובר בלאו שנאמר בשליח בי"ד המכה את המחויב מלקות (דברים כה פסוק ג) אַרְבָּעִים יִכְנוּ לֹא יוֹסִיף פֶּן יוֹסִיף לְהַפְתּוֹ וְגו', וכל מקום שנאמר פן הוא לא תעשה², ואם הקפידה התורה בהכאת רשע על ידי שליח בית דין קל וחומר בהכאת צדיק.

המכה³ רשע⁴ פטור⁵ אבל אסור א"כ עשה תשובה.

ב. בגר תושב שהרג גר תושב כאן בגר תושב שהרג ישראל

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ תכ א

² והנה הטור [סעיף א'] והמחבר למדו הלאו מדכתיב פן יוסיף, לרמזו למ"ש [עירובין צ"ו ע"א ועוד] כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה, אבל ברמב"ם פ"ה דחובל [ה"א] למדו מדכתיב בהדיא בקרא לא יוסיף, וכן פירש רש"י שם בפירוש החומש ז"ל, לא יוסיף, מכאן אזהרה למכה את חברו. וניחא ליה להרמב"ם ללמדו מלא יוסיף שהוא לאו מפורש, והטור והמחבר לא ניהא להו (ולמדו) [ללמדו] מלא יוסיף משום דקאי אהכאת הרשע ויש לומר דדוקא נקיט שם דנלקה כבר ל"ט מכות ויש סכנה בהוספה לו עוד מכה אחת, משא"כ בהכאה לחברו מכה אחת, משו"ה למדוהו מיתורא דפן יוסיף. סמ"ע שם א

³ מנ"ח שם ד'

⁴ "לא נתברר לי אי דוקא שהוא רשע עכ"פ מפסולי עדות דנקרא רשע הוא דאינו חייב, אבל אם אינו פסול לעדות כגון דעבר על לאו שאין בו מלקות דלאו רשע הוא אפשר דחייב. ואפשר כיון דמבואר בלשון עושה מעשה עמד, כל שעבר איזה עבירה, ואפשר אף עבירה דרבנן הוא בכלל אין עושה מעשה עמד עד שיעשה תשובה, ועוד חזון למועד אי"ה". מנ"ח ר"ם אות י"ז

⁵ דמקשינן הכאה לקללה עיין לקומי הלכות ו. בעין משפט ק ואם יש בו שוה פרוטה חייב לשלם לו ממון.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כבר התבאר לעיל דף ה: שישראל⁶ שהרג בשגגה את העבד⁷ או את גר תושב⁸, גולה, וכן העבד שהרג בשגגה את ישראל או את גר תושב⁹, וכן גר תושב שהרג את גר תושב או את העבד בשגגה, גולה שנאמר (במדבר לה פסוק טו) לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגֵּר וְלַתּוֹשָׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלַט לָנוֹס שָׁמָּה כָּל מִכָּה נִפְשׁ בְּשִׁגְגָה וי"א¹⁰ שגר תושב אין גולין עליו ואין נהרג עליו שנאמר (דברים יט פסוק ד) אֲשֶׁר יָכָה אֶת רֵעֵהוּ.

גר תושב¹¹ שהרג את ישראל בשגגה אף על פי שהוא שונג הרי זה נהרג, אדם מועד לעולם, וכן גר תושב שהרג גר תושב מפני שעלה על דעתו שמותר להרגו הרי זה קרוב למזיד ונהרג עליו הואיל ונתכוון להרגו, וגוי שהרג את הגוי בשגגה אין ערי מקלט קולטות אותו שנאמר (שם) לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל.

ג. באומר מותר... שאני אומר אומר מותר קרוב למזיד הוא

⁶ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ה הלכה ג
⁷ וברמב"ם לא העתיק כותי כיון שדינם היום כגוים גמורים ולא שייך בהם גלות, לקוטי הלכות ו. בעין משפט ע
⁸ הרב כסף משנה ז"ל, מחק מלשון רבינו או את גר תושב עיין עליו, ולענ"ד אין צריך, הדא, דבפירוש המשנה ג"כ הביאו רבינו, ואיך נגיה בשני מקומות, ועוד דהאמת נראה שרבינו הבין המשנה שאמרה משא"כ בגר תושב, כלומר דנשתנה דינו דע"י ישראל נהרג ועל ידו גולה, ועיין להתוס' יום טוב שם שהכריח דעת רבינו על נכון, וכן כתב בספר לחם יהודה ז"ל. מעשה רקח שם.
⁹ היינו שקיבל עליו שבע מצוות בני נח, עיין לח"מ הלכות מלכים פרק י הלכה א.
¹⁰ השגת הראב"ד אין נראה כך מן ההלכה לפי שהוצרכו להביא עבד וכותי מן הריבוי אלמא גר תושב אין גולין עליו ואין נהרג עליו ועוד כי יכה את רעהו כתיב.
¹¹ הלכה ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

בן נח¹² שלא קיבל עליו שבע מצוות בני נח¹³, ששגג באחת ממצותיו פטור מכלום, חוץ מרוצה בשגגה¹⁴ שאם הרגו גואל הדם אינו נהרג עליו¹⁵, ואין לו

¹² רמב"ם הלכות מלכים פרק י הלכה א

¹³ שיטת רבינו בבן נח נראה כן, אף ע"ג דבן נח הם מצווין על שבע מצוות, ולא נקראו גירי תושב עד שיקבלום, מפני שהודיענו הקדוש ברוך הוא בתורה שנצטוו בהן מקודם, בכל זה אין נהרגין (בזמן הבית), רק על הנך מצוות שצווה הש"י לנביאייהם, וצוה שבניהם ישמרו אותן, ואח"ז הודיע השי"ת למשה שכבר נצטוו בהן ע"י נביאייהם, אבל המצוות שלא צוה לנביאייהם, רק אחרי זה כתב בתורתו שב"נ מצווין ע"ז, בזה אין נהרגין באזהרה גרידא, ולכן יום ולילה לא ישבותו (סנהדרין נ"ח ע"ב), שלא נזכר שאמר זה השי"ת לנה, רק ויאמר ה' אל לבו, וכן לימוד תורה (שם נ"ט ע"א), דילפינן מתורה צוה לנו משה מורשה, וכן הרכבת אילן והרבעת בהמה דלא אשכחן שצוה הש"י ע"ז לנביאייהם, וכן הכאת ישראל, על כ"ז אינן נהרגין, רק אם מכה ישראל חייב מיתה, פירושו דאם מציל את הישראל מהכאתו אף בהריגת נפשו מציל אותו, כדי שלא יכה את הישראל, אף אם אינו מכהו להמית, ולפ"ז בבני קטורה הלא היו מצווים על המילה, משום דנאמר לאברהם, ואולי היו נהרגין ע"ז, לולא דנתערבו עם בני ישמעאל (פ"י ה"ח), כמש"כ רבינו, ועוד דקרא כתיב רק ונברתה כו', ולהודיע דבני קטורה ג"כ אינן במיתה. ואשכחן לאמרי בי רב (סנהדרין נ"ז ע"א) דרק על ד' מצוות נהרג, משום דגלי בהו קרא, ואנן מסקינן דעל ז' מצוות נהרג, דגלי רחמנא בחדא והוה"ד לכולהו, אבל לא אשכחן רק בהנך דנצטוו ע"פ נביאייהם בזה נהרגין, אבל לא באידך, ובוה חלוקין ישראל, דאינהו מצווין בכל המצוות שגם ב"נ מצווין, רק ממש רבינו בלבד, לא מהצווין הקודם, כמש"כ בפירוש המשנה חולין (פ"ז מ"ו) יעו"ש היטב.

וב"נ מצווים על ידי נביאייהם, רק משה רבינו הודיען שזה נאמר להן ע"י נביאייהם לדורות לחוק עולם, ומפני שידועים על ידי משה רבינו, וצריכין להאמין בתורת משה, לכן גם להם מיקרי בצינעא כשאין ישראל רק בני נח, כיון שאין המעידים על תורת משה ונבואתו, היינו ישראלים אשר מהם יודעים המצוות שנצטוו בהם ב"נ, וכן מוכח מרש"י סנהדרין (דף ע"ה ע"א) ד"ה בצינעא, ואפילו נצטוו ב"נ עליה לא נצטוו לקדשו בתוך העו"ג, אלא בתוך ישראל, יעו"ש ודוק. והנה לא נזכר בדברי רבינו שיהא ב"נ מצווה על מולך, אף על גב דכתיב איש איש, משום דקיי"ל כראב"ש (סנהדרין ס"ד ע"ב) דמולך לאו ע"ג נינהו, ואיש איש דכתיב בתו"כ מידרש על עריות דכתיב בתריה יעו"ש, אף ע"ג דדריש מקרא דאיש איש דפרשת אחרי, שם לא הוי מידרש שיהא נידון בב"ד של ישראל בסקילה, דשם לא כתיב סקילה, ועיין רש"י (סנהדרין) דף נ"ז (ע"א) ד"ה (עו"ג) [בעבודה זרה] נמי איתרבאי מאיש איש נבי מולך כתיב יעו"ש, וזה למ"ד מולך עו"ג הוא, ופשוט. או"ש שם.

[ג"ב. ועיין ריש פרק אין דורשין (תגינה יא, ב) ובטו"א שם. – מהשממות].

¹⁴ למרות שאינו צריך התראה סובר רבינו דנהי דהתראה לא בעי מ"מ צריך שנדע שעשה הדבר במזיד ובכוונה שמוכיח מתוך מעשיו כן אבל אם מעשיו מוכיחין דהוי שוגג פטור. לח"מ שם

¹⁵ כתב הרדב"ז ונראה שאין דברי רבינו אלא בב"נ שהרג את חברו בשגגה אבל ב"נ שהרג את ישראל נהרג דתנן וגר תושב אינו גולה אלא ע"י גר תושב אחר ומשמע ע"י ישראל אינו גולה דלא סגי ליה בגלות. וצ"ע שהא להדיא כתבו רבינו ברוצה ה הלכה ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

עיר מקלט¹⁶, אבל בתי דיניהן אין ממייתין אותו¹⁷, במה דברים אמורים בשגג באחת ממצות ועבר בלא כוונה, כגון שבעל אשת הבירו ודמה שהיא אשתו או פנויה, אבל אם ידע שהוא אשת הבירו ולא ידע שהיא אסורה עליו, אלא עלה על לבו שדבר זה מותר לו, וכן אם הרג והוא לא ידע שאסור להרוג, הרי זה קרוב למזיד ונהרג, ולא תחשב זו להם שגגה מפני שהיה לו ללמוד ולא למד.

דף ט:

ד. הסומא אינו גולה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף פו: שהסומא¹⁸ שהרג בשגגה פטור מן הגלות מפני שהוא קרוב לאונס.

ה. השונא אינו גולה

¹⁶ דברי רבינו תמוהים בעיני טובא במ"ש רוצח בשגגה אם הרגו גואל הדם אינו נהרג עליו ואין לו עיר מקלט אבל ב"ד אין ממייתין אותו דאי כשהרג ישראל מיירי הרי נהרג הוא עליו כמבואר בדברי רבינו פ"ה מהלכות רוצח ואי כשהרג את בן נח גולה הוא לערי מקלט כמבואר בפרק הנזכר וכדמשמע מאלו הן הגולין. כס"מ שם, לא ידעתי מה הוקשה לרב כ"מ הכא רבינו בעכו"ם שהרג עכו"ם איירי דבן נח שכתב רבינו בזה הפרק לא הוי שקבל שבע מצות דלא מיקרי גר תושב אא"כ קבל שבע מצות וכמ"ש רבינו בפ"ד מהלכות איסורי ביאה איזהו גר תושב זה הוא עכו"ם שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז עם שאר המצות וכו' אבל בן נח שלא קבל שבע מצות אף על פי שחייב בהן לא מקרי תושב אלא עכו"ם ובן נח שכתב רבינו כאן הוי שלא קבל שבע מצות והוי עכו"ם ודינו כמ"ש רבינו בהל' רוצח דעכו"ם שהרג עכו"ם בשגגה אין ערי מקלט קולטות אותו והכא בהרג עכו"ם איירי ומ"מ כתב רבינו שאם הרגו גואל הדם נהרג עליו. לח"מ שם. בלח"מ. לא ידעתי מה הוקשה. אינו כלום דהכא בדין הניתן להם כפי התורה ובמקיימי מצות קמיירי ודאי וכדפתח ששגג באחת ממצותיו. אבל קושית הכ"מ מעיקרא ליתא דהכא מיירי בדינא דידהו ובידם תקיפה על עצמם ויושבים במקומותם שלא ניתן להם דין ערי מקלט אפס שם בגר תושב שאין בתוכינו שאנו דנין אותו ומגלים אותו אל אחת הערים האלה כמאמר הכתוב כאמור שם בדברי רבינו וזה פשוט. תירוש ויצהר שם. עיין ברמב"ן מכות וריטב"א מכות דף ט' דחילקו דהיכא דמקבל המצוות בפני ב"ד של ישראל נקרא גר תושב אבל לא קיבל בפני ב"ד רק מקיים מעצמו ז' מצוות אינו גר תושב. ועי' פ"ח מהל' מלכים הי"א דמשמע דגר תושב וחסדי אומות העולם הכל חדא ולית לרבנו חילוק הנ"ל אלא כל שלא קיבל עליו בפני ב"ד הוי כנכרי דראה ויתר גוים והרי משמעות רבנו דאיירי בבן נח שומר מצותיו ששגג במצוה שלו. אמנם לענ"ד יש לחלק באופן אחר כיון דק"ל אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נהוג נמצא זה שקבל על עצמו שלא בזמן היובל אינו גר תושב אלא בן נח ואין עיר מקלט קולטתו אלא לגר תושב בזמן היובל שנהוג עי' מ"ש בפ"ד מהל' איסורי ביאה ה"ח. מרכה"מ שם

¹⁷ בדין שיהיה [גולה] אלא שאין ערי מקלט קולטות אותו ולפיכך אם הרגו גואל הדם אינו נהרג עליו אבל אם בא לדין אין ב"ד ממייתין אותו. רדב"ז שם

¹⁸ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ו הלכה יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

השונא שהרג בשגגה אינו נקלט שנאמר (במדבר לה פסוק כג) והוא לא אויב לו, חזקתו שהוא קרוב למזיד, ואי זהו שונא זה שלא דבר עמו שלשה ימים מפני האיבה.

ו. להיכן גולין לערי מקלט

כבר התבאר לעיל דף ז: כל ההורג נפש בשגגה גולה לערי מקלט, ומצות עשה היא זו על בית דין להגלותו¹⁹. שנאמר (במדבר לה פסוק כה) וישב פה עד מות הכהן הגדל, ואף ההורג הוא בכלל מצות עשה זו²⁰.

ז. לשלש שבועות הירדן ולשלש שבארץ כנען ... עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל לא היו שלש שבועות הירדן קולטות

מצות עשה²¹ להפריש ערי מקלט שני (דברים יט פסוק ב) שלוש ערים תבדיל לך, ואין ערי מקלט נוהגות אלא בארץ ישראל²².

¹⁹ רמב"ם רוצח פ"ה ה"א.

²⁰ חינוך מצווה תי.

²¹ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ח הלכה א – ד

²² נראה דרבינו מפרש דאף דששה היו, ג' בעבר הירדן, וג' בארץ כנען, כדכתיב והערים אשר תתנו שש ערי מקלט וכו', את שלש הערים תתנו מעבר לירדן, ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען, מכל מקום עיקר מצותן בארץ ישראל, ששם מ' שבטים וחצי, והג' האחרים היו מעבר לירדן לשני השבטים וחצי, כדכתיב שני המטות וחצי המטה לקחו נחלתם מעבר לירדן וכו', ומבואר הדבר דהך מעבר הירדן אינו בכלל ארץ ישראל, וכמו שנראה מדברי רבינו לקמן ריש פרק י', שכתב ארץ ישראל וכן בעבר הירדן, והכי מוכח מההיא דנדרים דף כ"ב [ע"א], דתמה ר' יוחנן מכדי כתיב ונתן ד' לך שם לב רגז, כבבל כתיב, אמר ליה ההיא שעתא לא עברין ירדנא, ופירש רש"י, ולא הוינן בתחום ארץ ישראל, גם הר"ן ז"ל פירש שם, ועבר הירדן לא נתקדש ע"כ, וזו נראית כוונת הספרי שהביא הכסף משנה ז"ל, אין לי אלא שקולטות בארץ כנען, בחוץ לארץ מנין, תלמוד לומר תהיינה ע"כ, ולא מצינו בתורה ערי מקלט בחוץ לארץ אלא מעבר הירדן, דהמ"ב עיירות אחרות מערי הלויים היו שהיו שוכנים בארץ ישראל כדמוכחי קראי, ופסקה רבינו לקמן דין ט', והן הן דברי הכסף משנה ז"ל בתירוץ שני, אך קשה דא"כ אמאי איצטריך לרבינו מתהיינה, והא [מקרא] מלא הוא את שלש הערים וכו' וכן הקשה הרב כנסת הגדולה, והרב ר' חיים אבועלפיא ז"ל בפרשת מסעי תירץ, דכוונת הספרי הכי פירושו, אין לי אלא בעודן בארץ ישראל גלו לעבר הירדן מנין שיקלטו ג' שבארץ ישראל, תלמוד לומר תהיינה, ושזו היא כוונת הרב כסף משנה ז"ל עיין שם, גם הכנסת הגדולה בספר דינא דחיי דף פ"ט פלפל בזה הרבה, אלא שנראה שהבין בדברי רבינו דעבר הירדן היא מארץ ישראל, שהרי כתב דקראה רבינו ארץ ישראל ולא חוץ לארץ (לזה) [וליתא] כנ"ל דעבר הירדן ביארו רבינו אח"כ, ועוד דברי פרק י' הזכיר ארץ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת מכות

ושש ערים היו, שלש הבדיל משה רבינו בעבר הירדן ושלש הבדיל יהושע בארץ כנען.

אין אחת מערי מקלט קולטת עד שיבדלו כולן שנ' (במדבר לה פסוק יג) יש ערי מקלט תהינה לכם והודיענו משה רבינו שאין שלש שבעבר הירדן קולטות עד שיובדלו שלש שבארץ כנען, ולמה הבדילן אמר הואיל ובאה מצוה לידי אקיימנה.

בימי המלך המשיח מוסיפין²³ שלש אחרות על אלו השש שנ' (דברים יט פסוק ח – ט) ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר נשבע לאבתך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבתך: כי תשמור את כל המצוה הזאת לעשותה אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' אלהיך וללכת בדרכיו כל הימים ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה והיכן מוסיפין אותן בערי הקיני והקניזי והקדמוני שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן ועדיין לא נכבשו, ועליהן נאמר בתורה ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר נשבע לאבתך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבתך.

ח. ומכוונות להן דרכים מזו לזו שנאמר תכיז לך הדרך ושלשת וגו'

כבר התבאר במסכת ב"ב דף ק: חייבין בית דין²⁴ לכוין הדרכים לערי מקלט, ולתקן אותם ולהרחיבן, ומסירין מהן כל מכשול וכל תקלה, ואין מניחין בדרך לא תל ולא גיא ולא נהר אלא עושין עליו גשר כדי שלא לעכב את הבורח לשם, שנ' (דברים יט פסוק ג) תכיז לך הדרך, ורוחב דרך ערי מקלט

²³ ישראל לחוד ועבר הירדן לחוד כנ"ל, ועוד הביא שם ובכנסת הגדולה כמה מדרשים שבאמת נראין חלוקין, ויישב בחריפותו ז"ל עיין עליו. מעשה רקח שם

²⁴ בירושלמי פרק הגולין (דף ל"ב.) ובספרי פרשת שופטים על פסוק ואם ירחיב ה' את גבולך וכו' ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה

²⁴ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ח הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

אין פחות משלשים ושתים אמות²⁵, ומקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים²⁶ כדי שיכירו הרצחנים ויפנו לשם.

ט. ומוסרין להן שני ת"ח שמא יהרגנו בדרך וידברו אלינו

כשמושיבין אותן²⁷ מוסרין לו שני תלמידי חכמים²⁸ שמא יהרגנו גואל הדם בדרך, ואומרין להם אל תנהגו בו מנהג שופכי דמים בשונג בא מעשה לידו.

י. בתחלה אחד שונג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט ... מי

שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו שנאמר והשיבו

אותו העדה אל עיר מקלטו וגו'.

תחילת משפט כל הרוצחים אחד²⁹ שונג ואחד מזיד³⁰ מקדימין לערי מקלט ובית דין של אותה העיר שהרג בה שולחין ומביאין אותן משם ודנין אותן, שני' (דברים שם פסוק יב) וְשִׁלְחוּ וְקָנִי עִירוֹ וְלָקְחוּ אֹתוֹ מִשָּׁם, מי שנתחייב מיתה ממיתין אותו שני' (שם) וְנָתַנוּ אֹתוֹ בְּיַד גֹּאֲלֵי הַדָּם וְמָת, מי שנפטר, כגון ההורג בשגגה קרוב לאונס³¹, פוטרים אותו שני' (במדבר שם פסוק כה)

²⁵ יליף לזה מדכתיב תכין לך הדרך, ופירש רשב"ם והווי ליה למכתב דרך (וכתיב) היא יתירה לאוספי דרך אחרת, וסתם דרך מ"ז אמה דילפינן מעגלות שבמשכן דדרך רשות הרבים מ"ז אמה

²⁶ בשו"ט פכ"ה א"י על כל מיל הי' בורגן ועל כל בורגן צלם וידו עקומה ומראה להיכן ערי מקלט ובתנחומא מסעי סי' י"א העמד להם איטלסיות מכוונות ובכל איטלים רשום לך הדרך לערי מקלט ובד"ר החדש ע' ס"א א"י שבע' לשון הי' כתוב.

²⁷ רמב"ם שם פרק ה הלכה ח

²⁸ הא דלא שלחו עמו, שאר גבורים שיצילוהו, י"ל דחששו שמא יקח גואל הדם רבים עמו שחוקים יותר מהמצילים. תפארת ישראל במשנה ה אות לו

²⁹ רמב"ם שם הלכה ז

³⁰ ברישב"א להלן דף י: כתב פי' שונג קרוב למזיד או שהרג במזיד גמור בלא התראה, דאי במזיד גמור והתראה הא אמרינן התם (סנהדרין ע"ח ב') שחובשין אותו לאלתר כדנפקא לן מונקה המכה, והא דקתני אם נתחייב הריגה הרגוהו פי' שהתירוהו לגואל הדם וכדמוכה קרא דמייתנין ליה מיניה, אולם אפשר דהרמב"ם ס"ל שחובשים אותו רק אם לא מת עדיין כמש"כ בפרק ד הלכה ג ה שהמכה את חבירו אם אמדוהו למיתה אוסרין את המכה בבית הסוהר מיד וממתינים לזה, אם מת יהרג המכה, ואם הקל ונתרפא רפואה שלימה והלך בשוק על רגליו כשאר הבריאים משלם המכה חמשה דברים ונפטר.

³¹ מעשה רקח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת הָרֹצֵחַ מִיַּד גַּאֵל הַדָּם, מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב גְּלוּת מִחֻזְרֵינּוּ אוֹתוֹ לְמִקְוָמוֹ שָׁנָיִם (שם) וְהִשִּׁיבוּ אוֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָמוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה.

יא. שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן ונגדן הבדיל יהושע בארץ כנען

שלש ערים³² היו, שלש הבדיל משה רבינו בעבר הירדן ושלש הבדיל יהושע בארץ כנען.

יב. ושלשת שיהו משולשין שיהא מדרום לחברון כמחברון לשכם ומחברון לשכם כמשכם לקדש ומשכם לקדש כמקדש לצפון

מושחין ומשוין³³ בין כל עיר ועיר מערי מקלט בתחילת הפרשתן עד שיהיו משולשות בשווה שני' (דברים שם פסוק ג) תָּכִין לָךְ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלְשַׁת אֶת גְּבוּל אֶרְצֶךָ תִּכְיֶן לְךָ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלְשַׁת אֶת גְּבוּל אֶרְצֶךָ.

³² רמב"ם שם פרק ה הלכה ב

³³ ברמב"ם כתב משחין ובראב"ד הגיה משוין וכתב עליו מרן בכס"מ ז"ל ואיני יודע מה מלמדנו עכ"ל. אפשר לי לומר דכיון דבש"ס אמרינן בברייתא ושלשת שיהו משולשין מדרום לחברון כמחברון לשכם ומחברון לשכם כמשכם לקדש ומשכם לקדש כמקדש לצפון ופירש"י משולשות כלומר שמתחלקת רחבה של ארץ ישראל לארבעת רבעים וכו' עיין שם והנה הרמב"ם לא כתב תנאי זה של השוואת ארבעה קצוות הארץ נ"כ אך דווקא על הריוח שבין העיר ראשונה לשניה וכן הריוח שבין שניה לשלישית יהיו שתייהן שוות ברוחבן ולזה הגיה הראב"ד ז"ל וכן משוין ר"ל דמשוין נמי הקצוות כמפורש בש"ס. אי נמי י"ל שכיון הראב"ד להא דאמרינן בברייתא הנ"ל דג' ערים הבדיל משה וג' הבדיל יהושע ומכוונות היו כמין ב' שורות שבכרם חברון ביהודה כנגד בצר במדבר וכו' עיין שם. גור אריה שם וכן בלחם יהודה שם כתב לא נתבאר בדבריו ההשוואה שמתחלת הגבול עד עיר ראשונה וכן מעיר שלישית עד סוף הגבול ולכן בא הראב"ד לומר וכן משוין ר"ל דגם עיר ראשונה ושלישית משוין אותן שיהיו שוין מתחלת הגבול לראשונה ומשלישית לסוף הגבול וכדמשמע מהגמ' וכדפירש רש"י ז"ל בפירוש התורה וכן במעשה רקח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

